

Nuvela realista de factura clasica - Moara cu noroc de Ioan Slavici

Ioan Slavici este precursorul lui Liviu Rebreanu, fiind un moralist, un creator de tipologii si chiar un psiholog. " Moara cu noroc" apare in volumul "Novele din popor" din 1881 si este o opera literara ce are la baza cunoasterea sufletului omenesc, o opera cu caracter moralizator si o nuvela realista, cu accente psihologice.

Nuvela este specia genului epic in proza, cu un singur fir epic, cu un conflict concentrat, cu personaje putine ce sunt caracterizate in functie de contributia lor la desfasurarea actiunii. Nuvela prezinta fapte verosimile, intr-un singur conflict, accentul fiind pus mai mult pe definirea personajului decat pe actiune.

Tema o constituie consecintele pe care le are setea de imbogatire asupra individului.

Opera este realista, de factura clasica, cele 17 capitole fiind incadrate intre un prolog si un epilog, reprezentate de cuvintele batranei, mama Anei, voce a intelepciunii populare, ce exprima convingerea in existenta unui destin ce nu poate fi fortat: "Omul sa fie multumit cu saracia sa, caci daca e vorba nu bogatia, ci linistea colibei tale te face fericit" si finalul: " Se vede ca au lasat ferestrele deschise(...)simteam eu ca nu are sa iasa bine, dar asa le-a fost dat.". Acest aspect confera nuvelei circularitate.

Nuvela incepe cu sfatul batranei, atunci cand aceasta afla de inteentia ginerelui de a lua in arenda hanul "Moara cu noroc". Ghita era cizmar si spera sa se mute la oras si sa duca o viata mai buna. Actiunea se desfasoara la hanul "Moara cu noroc", loc pe unde treceau turme de porci spre si dinspre targ, deci loc bun pentru desfasurarea comertului. La han isi face aparitia Lica Samadaul, un porcar priceput care pana la urma il implica si pe Ghita in afacerile sale necurate. Ajunge astfel sa fie implicat intr-o crima, sa depuna marturie falsa, conflictul psihologic amplificandu-se si ducand si la neintelegeri cu sotia sa, cu Ana. Intr-o noapte chiar o lasa pe aceasta cu Lica si el pleaca sa-l caute pe jandarm, sa se intoarca cu acesta la han si sa-l prinda pe Lica cu dovada vinovatiei sale, banii insemnati. Ajunsi la han, jandarmul il urmareste pe Lica, care pleaca calare de la han, iar Ghita isi omoara sotia pentru ca il inselase, dupa care Ghita e impuscat de unul din oamenii lui Lica. Dupa ce Lica da ordin oamenilor sai sa dea foc hanului, el se sinucide dandu-se cu capul de un stejar.

Ioan Slavici isi pedepseste toate personajele ce sunt implicate in afaceri necinstite: femeia in negru, care era banuita a avea "slabiciuni de aur si pietre scumpe" e asasinata prin sufocare; Lica se sinucide, Ghita care devine criminal pentru ca-si omoara sotia iubita, este ucis. " Moara cu noroc", acest nume al hanului cu accent ironic pentru ca familiei lui Ghita, de aici i s-au tras nenorocirile, arde in incendiul provocat de oamenii lui Lica, semn ca locul trebuia purificat de toate relele.

Ca in orice nuvela conflictul e construit in jurul personajului principal, care se evidentiaza fata de celelalte personaje. Marele merit al lui Slavici este arta realizarii personajelor. Acestea sunt complexe, bine individualizate, surprinse in evolutie, construite din slabiciuni, pasiuni, calitati si defecte, ce au comportamentul unor fiinte reale, sunt viabile, verosimile, par decupate din realitate. Ghita se inscrie in randul personajelor complexe, dar si puterea de individualizare ilustreaza consecintele pe care le are setea de imbogatire asupra omului. El este un om harnic si cinstit, la inceput, un bun meserias, bland si cumsecade, care se lupta pentru "fericirea familiei sale". Destinul sau este dirijat prin mijloace psihologice, ce sondeaza reactii, ganduri, trairi prin monoloage interioare. Actiunile, gesturile si atitudinea lui Ghita scot la iveala incertitudinea si nesiguranta care-l domina, el ajungand sa regrete ca are nevasta si copii. Conflictul interior este puternic, lupta dandu-se intre fondul cinstit al lui Ghita si tentatia imbogatirii.

Autorul este convins de existenta unui destin circumscris personajelor, un exemplu fiind cuvintele batranei, dar si unele replici ale lui Ghita: " Cine poate sa scape de soarta ce-i este scrisa?! ", el se consoleaza cu formule de tipul: " asa mi-a fost randuit...", "daca e rau ce fac, nu puteam sa fac altfel".

Dezumanizarea lui Ghita se produce intr-un ritm alert, el insusi autoanalizandu-se, da vina pe firea lui slaba, incercand sa-si motiveze astfel faptele: "asa m-a lasat Dumnezeu! Ce sa-mi fac daca e in mine ceva mai tare decat vointa mea?! Nici cocosatul nu e insusi vinovat ca are cocoasa in spinare". Patima pentru bani este cea care il dezumanizeaza pe ghita, care cade prada propriului sau destin, ajungand de la un om cinstit si harnic la statutul de complice in afaceri necurate si crima, pana la a deveni ucigas. Ghita este caracterizat in antiteza cu Lica, doar ca pana la sfarsit ajunge ca si acesta.

Nuvela este realista pentru ca surprinde o realitate specifica inceputului de sec. XIX, cand tentatia banului usor castigat duce la dezumanizarea individului. Aspectul de nuvela realista este dat si de caracterul moralizator, Slavici pedepsindu-si personajele care au gresit, el neinfrumusetand cu nimic viata personajelor, acestea fiind unele tipice.

"Moara cu noroc" e o nuvela de analiza psihologica pentru ca se evidentiaza conflictul interior din sufletul personajului principal, dar si pentru ca apar procedee specifice prozei de analiza - monologul, introspectia, descrierile cu functie simbolica(drumul ce duce la Inau), stilul indirect liber.

Opera lui Slavici are un profund caracter popular, atat prin tematica cat si prin conceptia morala. Limbajul este caracterizat prin oralitate: cuvinte, expresii populare, proverbe si replici ce au valoarea unor maxime, prin sobrietate si spontaneitate. Un alt merit al lui Slavici este modul in care se imbrina naratiunea, cu descrierea, cu dialogul si monologul.